

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

1000 София, ул. Екзарх Йосиф, 12

Администрация: тел.: 02/930 49 57; факс: 02/980 76

ПРОТОКОЛ

от дискуссионна кръгла маса на тема

***„Ролята и значението на районния съд за местните общности в
контекста на реформата на съдебната карта”***

22 януари 2016 г.

Днес, 22 януари 2016 г., петък от 10.00 часа в сградата на Националния институт на правосъдието, зала 201 се проведе дискуссионна кръгла маса на тема „Ролята и значението на районния съд за местните общности в контекста на реформата на съдебната карта”, по инициатива на Висш съдебен съвет – Комисия по анализ и отчитане степента на натовареност на органите на съдебната власт.

На срещата присъстват:

Красимира Филипова – зам.-министър на правосъдието
Калин Калпакчиев, член на ВСС и председател на КАОСНОСВ

Представители на:

Върховен касационен съд
Софийски районен съд
РС Балчик
РС Белоградчик
РС Берковица
РС Благоевград
РС Брезник
РС Враца
РС Девин
РС Дряново
РС Дупница
РС Елена
РС Етрополе
РС Ивайловград
РС Исперих
РС Каварна
РС Карлово
РС Казанлък
РС Котел
РС Левски
РС Луковит
РС Момчилград

РС Нови пазар
РС Оряхово
РС Пещера
РС Своге
РС Севлиево
РС Тополовград
РС Трън
РС Тутракан
РС Царево

Представители на съсловните организации:

Българска съдийска асоциация
Висш адвокатски съвет
Камара на частните съдебни изпълнители
Нотариална камара
Съюз на съдиите в България
Съюз на юристите в България

Лектори:

Доц. д.и.н. Евгени Йочев
Д-р Тодор Галев – Център за изследване на демокрацията
Живко Георгиев - социолог

* * * * *

Дискусионната кръгла маса, беше открита от г-н Калин Калпакчиев – член на ВСС и председател на Комисия по анализ и отчитане степента на натовареност органите на съдебната власт, по чиято инициатива се провежда събитието.

Г-н Калпакчиев /ВСС/ благодари на всички за присъствието и очерта рамката на дискуссионната кръгла маса – предстоящата реформа на съдебната карта на Република България, като уточни, че идеята е това да е първата от поредица дискуссионни кръгли маси, обсъждания и дискусии, на които да бъдат включени максимален брой съдии, представители на съсловни организации, които имат отношението към правосъдието, като допълни, че нивото на дискусията трябва да достигне и до местните общности.

Срещата продължи с исторически преглед на Законите за устройство на съдилищата, съдебните райони и териториалното разположение на съдилищата в България, в периода 1878-1944 г., представен от доц. Евгени Йочев – дългогодишен изследовател на историята на съдебната власт в България.

Лекцията имаше за цел да разкрие подходите и начина на решаване на въпроса за съдебните райони и териториалното разположение на съдилищата през периода от Освобождението до 1944 г., да се очертаят някои закономерности, особености и изводи, които поради различните икономически и политически условия не могат да се възприемат и пренасят механично в наше време, но могат и трябва да се разглеждат като опит, който да се осмисли, за да не се повтарят негативните последици от него.

През тези 65 г. в зависимост от моделите, които се възприемат и прилагат, законодателната уредба на съдоустройството преминава през два периода. Първият е от 1880-1909 г. През този период се утвърждава руският модел. Това става със Законите за устройство на съдилищата, приети от Либералната партия и от Народната партия. Вторият период обхваща времето от 1910 г. до 1944 година. Със ЗИДЗУС от 1910 г. Демократическата партия възприема основни принципи и институти на западноевропейския съдоустройствен модел (италианския и френския), като: Висшия съдебен съвет, съдебния инспекторат, дисциплинарните съдилища, системата за назначаване и повишаване в длъжност. Новият модел получава по-нататъшно конкретизиране и утвърждаване със законите на коалиционното правителство на Народната и Прогресивнолибералната партия от 1911 г. и на Демократическия сговор –1926 година.

Независимо от смяната на моделите, начинът на райониране на съдилища винаги следва административното деление на територията на страната и се ръководи от принципа за достъпно и близко до хората правосъдие. Конкретната уредба е предвидена в ЗУС.

През този недълъг период са приети три Закона за административното деление на територията на държавата – 1) от 23 май 1880 г.; 2) от 21 август 1882 г., утвърден от ДС по време на Режима на пълномощията; 3) от 17 май 1901 г., както и 1 указ № 179 от 19 май 1934 година.

За същото време са гласувани 5 Закона за устройство на съдилищата, но единствено ЗУС от 1880 г. и Наредбата-закон за устройството на съдилищата от 1934 г. са приети след настъпили промени в административното деление на територията на държавата и са свързани с тях. Същото може да се каже и за ЗУС на Държавния съвет от 1883 г., но той реално не влиза в сила.

Направения извода е, че като цяло до 1934 г. има една стабилност на районирането и разположението на отделните съдилища. Това може да се отдаде, от една страна, на стабилността на административното деление на територията на държавата, а от друга – на съвпадането на интересите на политическите партии с целите на принципа за достъпно и близко до населението правораздаване. На второ място, промените, извършени след преврата от 19 май 1934 г. показват, че всяко рязко и мащабно действие в тази посока дестабилизира системата, затруднява нейната дейност и оказва негативно влияние върху положението на съдиите. Това от своя страна предизвиква силна обществена реакция, която налага постепенното връщане назад. На трето място подобни промени задължително изискват обсъждането им с правната общност и съобразяването с обществения интерес.

На следващо място г-н Тодор Галев представи профилите на съдебните райони и индекса на социално-икономическото развитие, като набеляза факторите: демографски, инфраструктурни, технологични, географски и др., които определят в някаква степен появата на дела в районните съдилища.

Г-н Тодор Галев очерта и резултатите от направения анализа на т.нар. индекс на социално-икономическото развитие, който показва какво е нивото на социално-икономическо развитие и втория резултат - достъп до правосъдие, като подчерта, че резултатът потвърждава това, което казва и доц. Йочев – основният фактор определящ появата, броя и типа дела на нива районен съд е гъстотата на населението, там където има намаляващо население е налице и намаляване на делата в районния съд.

В хода на дискусиата г-н Галев посочи необходимостта от съществуването на методология която да позволява не само на ВСС, но дори и

на отделните съдилища регулярно да проследяват какво е развитието, какви са промените всяка година в техния район, за да могат да взимат адекватно решения, дали този район се нуждае от повече или по-малко съдебни услуги, които да бъдат предложени на гражданите. Както и да се наблюдава как съответния район стои в сравнителен план със съседните райони, най-малко в рамките на окръжен съд.

Г-н Галев запозна присъстващите и с направените проучвания по отношение на други държави във връзка със съдебната реформа, като обърна внимание, че за радикална реформа на съдебната система или на съдебната карта на дадена страна, районите са определяни не в зависимост от териториално-административното деление на страната, а в зависимост от развитието на ниво социално-икономически фактори.

Срещата продължи с изказване на г-н Живко Георгиев – социолог, който подчерта, че според него съдебната реформа не трябва да се мисли извън общия проблем за реформа на административното деление на страната.

Той наблегна и на идеята, че ако натовареността на съдилищата се гледа само през брой дела ще се утвърди един модел за оценка на съдилищата.

В дискусиата се включи и д-р Румен Петров, който сподели, че според него реформата трябва да бъде мислена заедно с другите /някои неслучващи се/ децентрализации – напр. незаченатата децентрализация на полицията

Според Владислав Славов /СЮБ/ съдиите не бива да бъдат товарени с допълнителни дейности, тъй като те са достатъчно натоварени.

Той наблегна върху идеята, че до съда трябва да има лесен достъп, но за всичко останало трябва да се заплаща, тъй като правосъдието не е социална дейност, както и че според него „достъп до правосъдие“ не означава непременно във всяка община да има съд.

На следващо място обърна внимание, че Върховния касационен съд не може да решава делата на цяла България, като предложи премахване на триинстанционно производство и връщане към двуинстанционното, делата да свършват на апелативно ниво и във Върховния съд да се стига по изключение.

На последно място наблегна върху критиките от Европа и от Световната банка относно броя на съдиите и съдилищата в страната.

Г-н Калин Калпакчиев /ВСС/ посочи, че наистина има нужда от промяна, но основния въпрос е каква да е промяната. Според него не трябва да се подхожда механично към този процес, защото е най-лесно да се закрият съдилища, но преди всичко е необходимо да има ясен отговор на въпроса „какво се цели с тази реформа“ ?

Владислав Славов /СЮБ/ наблегна на въпроса за първоинстанционните съдилища, като уточни, че неговата идея е първоинстанционния съд да гледа всички видове дела, което от своя страна означава възможност за специализация още на първо ниво.

Съдия Елена Авдева /ВКС/ посочи, че подкрепя всички действия направени до момента от Комисията и г-н Калпакчиев във връзка с реорганизацията на съдебната карта, като посочи, че ако при формирането на апелативните съдилища е бил налице този комплексен исторически и социологически поглед, както сега при районните съдилища би могло да се спести ресурс.

Съдия Васил Петров /СРС/ изтъкна, че според него е необходимо всички села около гр. София да бъдат изключени от подсъдността на Районен съд-гр. София и да отидат в подсъдността на множеството районни съдилища, които

са около София – Костинброд, Сливница, Своге и др., той подчерта че трябва намаляването на брой на съдилищата да започне от по-горните нива.

Според съдия Бонка Дечева /ВКС/ закриването на районни съдилища, където и да е, би означавало засилване на несправедливостта и усещането на хората, че държавата ги е изоставила.

Съдия Дечева отбеляза, че би могло да се направи степенуване на съдилищата, според степента на натовареност, сложността на казусите и други критерии, както и, че заплащането на съдиите да бъде обвързано именно с тези критерии.

По отношение на командировките на съдиите г-жа Дечева сподели, че може да се въведат извънцатни командировки на съдиите, което ще осигури възможност за уплътняване натовареността на съдии, които не са натоварени в момента, за сметка на райони, които са натоварени.

В дискусиата се включи Димитър Димитров, съдия от РС-Каварна, който разказа за срещата на екипа от ВСС със съдии и прокурори в Апелативен район Варна, като отбеляза, че според него трябва да се изясни целта на реформата, че от срещата е останало впечатление, че ще се закрият няколко длъжности и няколко булстата, както и че всички останали магистрати и служители ще продължат да работят по местата си и ще изпълняват същите функции, каквито изпълняват и в момента.

Г-н Димитров очерта няколко проблема, а именно: командироване на съдиите, чийто район е закрит или обединен в друг район, което неизменно води и до увеличаване на разходите; проблема с местната компетентност и местната подсъдност - ако бъдат закрити всички районни съдилища всеки ще може да подава искова молба където си прецени, във всяко в отделенията, което означава, че където е подадена исковата молба, там трябва да се гледа и делото; как ще се прави разпределението на делата; ако закрият съда и се наложи да се води наказателно дело в друг град, съдебния заседател, избран от съответния Общински съвет, ще пътува ли, например 60 км., за да се яви на делто .

Мария Московска, съдия в РС Царево засегна проблема с миграцията в пограничните райони, като даде пример, ако се наложи да бъдат разпитвани бежанци късно през нощта в пограничните райони кой ще пътува ?

Тя подчерта, че окръжния и апелативния съд в Бургаския регион са излезли с твърдата позиция, че към дадения момент и ситуацията, никакви промени, като закриване или обединяване нито са желателни, нито са полезни да бъдат извършени.

Според доц. Евгени Йочев всеки окръжен съд трябва да направи собствения си модел, защото при всички проблеми е специфичен, защото общите параметри не могат да се приложат в обща степен навсякъде.

Адвокат Любомир Денев – член на Висшия адвокатски съвет посочи, че е необходимо да се направи много точна преценка на вида на делата, на структурата на населението и е необходимо да се направи не закриване на районните съдилища, а симетриране на районните съдилища, като съответно това би могло да стане и чрез преместване на общини към районни съдилища, за да се осигури адекватно натоварване.

Г-н Денев наблегна и на въпроса с електронното правосъдие - с въвеждането му някои видове производства могат да се разглеждат от всеки съд със съответно случайно разпределение, като допълнително правосъдието трябва да бъде достъпно и всяко едно затруднение, включително увеличаване

на съдебните такси, не е мотивирано, при положение, че икономическото състояние в страната е изключително тежко и цели райони се обезлюдяват.

Съдия Яна Димитрова, РС Разлог изказа мнение, че е необходимо съда да се разтовари от някои видове дела, като например заповедното производство би могло да се поеме от съдия-изпълнителите, прекратяването на брак по взаимно съгласие би могло да се извършва от нотариусите.

По въпроса с натовареността изтъкна, че ако се оптимизира правораздавателната дейност от гледна точка на материалната компетентност, много лесно ще се изчисти и въпроса за натовареността на съдилищата, респективно за съдебната карта.

Съдия Камен Гатев, РС-Пещера коментира, че ще е добре да бъде зачетено мнението и на местните общности по въпроса за реорганизацията на съдебната карта, като отбеляза, че в района на гр. Пещера има кризисен център за деца. По Закона за закрила на детето всички деца над 10 годишна възраст трябва да бъдат изслушвани, съответно как ще бъде организиран транспорта, присъствието на социални работници, командировачни, при евентуално закриване на съда, това също трябва да бъде съобразено.

Съдия Ивелина Велчева, РС-Балчик подчерта, че всички съдии от РС-Балчик са против реформата, касаеща реорганизация на районните съдилища, основанието за тази позиция е именно в достъпа до правосъдие – необходими са повече съдилища, защото по този начин ще се защитят интересите на гражданите, оттам и интересите на държавата. Тя допълни, че е необходимо засилване на ролята на съда в малките населени места, както и повишаване на правното култура сред учениците.

Съдия Георги Георгиев, РС-Тутракан постави въпроса за целта на реформата, какво точно се цели с нея, като наблегна на някои проблеми, а именно: липсата на данни за криминогенната обстановка – те са само на областно равнище, няма данни на ниво РПУ; дигитална свързаност-Вие няма информация каква е компютърната грамотност на самото население, какво част от тях реално ползва или не ползва интернет. Има данни каква част от населените места са обхванати от широколентовия достъп, но няма данни за останалите индикатори; достъп до правосъдие – използва се изкуствен индикатор, отдалеченост между районните съдилища, който не дава, никаква информация; никаква информация, която е свързана с самия транспорт, който съществува на място; в самия доклад е заложен стария метод за натовареност, която е брой дела на съдия, сега има нови правила, от прилагането на които е добре да се видят резултатите.

На следващо място - няма анализ как ще повлияе едно закриване върху всички останали структури - Агенция по вписванията, съдебни изпълнители, нотариуси, дознатели и др. Това са съвкупни фактори, които влияят и върху демографския процес и върху натовареността на съда.

Г-н Георгиев изведе следните изводи от доклада – натовареността е линейна функция от населението; функциониране на съда с шест до осем съдии, като уточни, че не е ясно как е достигнато до този брой на съдиите.

Г-н Георгиев обърна внимание и на препоръките в доклада на Световната банка, в които не се говори за закриване на съдилища, а за съвсем други мерки, които могат да бъдат взети, като оптимизиране на щатове, прекратяване на практиката за командироване на съдии и др.

Представителя на РС-Каварна, г-н Димитров, също изказа мнение, че първо е необходимо да се прецизират целите на реформата, след което да се дават мнения и предложения, като уточни, че трябва да се вземат предвид

оценката на натовареността на съдиите, да се изчака промяната в класификатора на съдебните служители, както и да бъде изготвена методика за оценка на натовареността на самата съдебна администрация, за да може да се прецени дали един съд е ефективен и доколко е оправдано неговото съществуване.

Галина Карагъзова, ВСС посочи, че целта на реорганизацията на съдебната карта е подобряване работата на съдебната система; дисбалансите в системата са нетърпими, тя подчерта, че Висшият съдебен съвет се намира на най-важния етап – аналитичния етап, като не се цели непременно финансова икономия, идеята е да се рационализира дейността.

Първо трябва да се уточнят необходимите индикаторите, необходимите обстоятелства, които трябва да бъдат отчетени, направените анализи дават една отправна точка, от която да магистратурата да започне да разсъждава.

След като се изяснят целите - какво точно и как да се направи предстои работата по места, отчитането на всеки един конкретен фактор, за всяко едно конкретно място.

Г-жа Карагъзова отбеляза, че за да се направи реорганизацията на съдебната карта е много важна подкрепата и на другите две власти - законодателната и изпълнителната.

На последно място обърна внимание на разтоварването на системата от много други дейности, които в момента са предоставени по компетентност за решаване на съда, а те не са негова работа, като даде за пример издаването на разрешение за теглене от детски влог.

Съдия Йовка Бъчварова, РС Котел заяви, че е съгласна, че трябва да има съдебна реформа и реформа на съдебната карта, но очакванията във връзка с тази съдебна карта са натоварени с прекалено много очаквания, а не такива които биха могли да се постигнат с реформа на съдебната карта.

Съдия Бъчварова изтъкна, че е необходимо изясняване на критерия “Повишаване качеството на правосъдието”.

Г-н Калин Калпакчиев, ВСС обясни, че качеството на правосъдието, знаете, че е понятие което съдържа много компоненти, едната му страна е съдията да е добре подготвен и да постановява добре мотивирани актове, но качеството на правосъдието включва и други елементи – възможност за обучения, добро отношение към страните в съдебното производство.

Съдия Нели Куцкова отбеляза, че целта на реформата е преодоляване диспропорциите с натовареността в страната, както и, че магистратурата трябва да се включи в обсъжданията с предложения и предлагане на решения, тя подчерта, че за да се реши проблема с натовареността на съдилищата са необходими и законодателни промени.

Калин Калпакчиев, ВСС закри дискуссионната кръгла маса, като подчерта, че няма да се обсъждат конкретни предложения за реорганизация на съдебни структури, без да има готовност, ясни цели и концепция.

В заключение призова присъстващите да изпращат във Висшия съдебен съвет своите предложения, мнения и становища, затова как виждат реформата на съдебната карта, като допълни, че споделя много от изразените възражения и идеи.

Срещата приключи в 13,30 часа